

Voor- en achteruitgang: een zomers tochtje met de hyperloop

Nadat de hyperloop ons opslokt op station The Greeneries en ik me installeer, schuifelt hij naar het plekje tegenover mij. Bij het wachten op het perron viel hij me al op: ik registreerde hem in zijn gele, rubberen regenjas. Niet eens retro, maar authentiek – jassen worden al in geen jaren meer van rubber gemaakt. The Greeneries verdwijnt van mijn netvlies.

Wanneer hij plaatsneemt valt mij de geur op van mijn overbuur: zwetende man op leeftijd in rubberjas, hoe kan het ook anders? Hij brengt zacht gekreun voort en slikt een paar keer. Dan pas lijkt hij me op te merken en groet me:

‘Morning. Veel zonintensiteit, nietwaar?’

Ik knik. Vandaag wordt er inderdaad veel zon doorgelaten. Op een luik, verderop in de hyperloop, ontwaar ik een plaatje van een gele driehoek met een uitroepteken. De man schuift wat ongemakkelijk op zijn stoel heen en weer en kijkt om zich heen - een hond die met zijn snuit uit het raam wil.

‘Bent u iets kwijt?’ Vraag ik.

Hij schudt het hoofd. De deuren van de hyperloop sluiten zich en op de wanden worden hologrammen geprojecteerd van koeien in groene weides vol paardenbloemen. De gele gevarendriehoek verdwijnt uit het zicht. Een geur behorende bij de ‘Springtime, outdoor experience’ stijgt op in onze coupé en overvleugelt de lichaamsgeur van mijn gesprekspartner.

‘Vroeger was ik soms wagenziek in de auto, tegenwoordig verdraag ik het tempo en het gewiebel van de hyperloop maar slecht,’ zegt hij, ‘en nu ik achteruit ga wordt het nog erger.’

Ik stel hem voor dat we ruilen van plek en zie zijn uitdrukking oplichten. ‘Meen je dat? Heb jij er geen last van? Ach ja, jij bent natuurlijk nog jong.’

We ruilen van zitplaats. Intussen zie ik meer mensen om ons heen slikken tegen de misselijkheid. Ik ken dat gevoel niet.

‘Voor mij blijft het een wonder: zomaar een tunnel instappen en binnen mum van tijd op een compleet andere plek uitkomen. Vroeger gingen we eens naar Parijs met de Thalys... een belevenis! En toen kwam natuurlijk plotseling een einde aan alles en mocht er niet meer gereisd worden.’

Nu we van plek geruild hebben, komt mijn overbuurman los. Even stopt de hyperloop op station Lionsgate. Het binnenvallende daglicht geeft mijn overbuurman een onwerkelijke gouden gloed.

‘Een jaar of wat geleden hadden we dit toch niet kunnen denken? Onbeschermd in vol contact staan met elkaar in het openbaar vervoer, net als vroeger,’ ratelt hij.

Gelijk heeft hij wel; ruim tien jaar geleden was er zomaar een bacterie die mensen ziek maakte. Aanvankelijk werd erom gegniffeld en werden er grapjes uitgewisseld via toen moderne media. De WHO en het RIVM maakten kardinale inschattingfouten in de risicoanalyse. Vóór mensen het in de gaten hadden, waren ze al besmet. Ver voordat er ook maar een aanwijzing was waar de bacterie haar oorsprong vond, laat staan dat bekend was of er een antigif bestond, was de bevolking al met ruim een derde geslonken. Een vorm van de pest die al eeuwen verholen lag onder de permafrost in Siberië en door een ongebruikelijk felle zon haar weg vond over de planeet bleek de boosdoener. Naast alle doden die er te betreuren vielen, stagneerde de technologische vooruitgang. Wetenschappers vielen immers bij bosjes en alles lag stil.

‘Nare tijden waren dat. De technologie heeft een opdonder gehad, maar de economie draait weer als een zonnetje’ zeg ik, me aanpassend aan het gesprek. Even kijkt hij me vorsend aan en staart dan bij me langs; de koeien in het hologram lijken aan zijn blik te ontgaan.

‘Technologie... nou, dat was toch het belangrijkste niet! Al die miljoenen doden... afschuwelijk was het! De mensen om me heen mis ik nog iedere dag. Alleen maar goeds heeft die technologie ons trouwens niet gebracht,’ mompelt hij. Zijn blik verweekt.

‘Bijna al het handwerk is er uitgegaan door de mechanisering. Eerst waren het enkel wat robotarmen, toen kwamen die zorgrobots en op het laatst werden zelfs alle fraaie ambachten door machines overgenomen. Werk dat mensen graag verrichtten. Alleen het denkwerk, dat durven ze die blikken kereltjes nog niet te laten doen.’ De man is duidelijk geïrriteerd.

‘Het gaat u aan het hart, merk ik.’ Hij kijkt me eens goed aan.

‘Jou dan niet? Het is toch zonde dat mensen misbaar worden? Zonder emotie, zonder eigenheid...’ Hij lijkt in gedachten weg te glijden naar een tijd waarin gele regenjassen in fysieke winkels hingen en er koeien in weides liepen.

‘Toen ik jouw leeftijd had werd ik opgeleid voor een cultureel beroep. Ik werkte met mijn handen, voelde me vrij in wat ik maakte en was trots op het product. Authentiek mensenwerk, dat zag je in één oogopslag.’ Ik knik.

'Ik weet wat je denkt. Indertijd hadden we de uitdrukking 'OK boomer' als een oudere zich beriep op nostalgie in plaats van op ratio, maar bedenk: kunst was indertijd belangrijk en het voelde goed om iets bijzonders te maken.'

Die uitdrukking, OK boomer, mocht op een gegeven ogenblik niet meer. Leeftijdsdiscriminatie is bij wet verboden. Gebruikelijk om verder te leven zodra het lichaam en de geest verval beginnen te vertonen is het weliswaar allang niet meer, sinds men doorsloeg met de wet voltooid leven, maar iedereen mag nog altijd zelf weten of hij, bij wijze van, tot zijn honderdste wil doorgaan.

'Daarover vel ik geen oordeel, meneer, ieder heeft zo z'n tijd en zijn gebruiken. U bent de enige niet die vindt dat de wereld snel verandert.'

Nu bedaat hij wat. Ik zie aan hem dat hij gelooft dat ik een van die mensen ben.

'Maar het gáát snel! Als ik zo naar jou kijk dan denk ik ook: knappe meid, maar zelfs jij en de andere jeugd die ik zie, jullie kleden je inwisselbaar - zo androgyn, zo allemaal hetzelfde.'

Complimenten aan meisjes liggen gevoelig sinds #metoo, maar dit was meer een analyse dan vleierij. Daar komt bij: ik ben ongevoelig. Dat deze man zo opgesloten zit in zijn oude waarden en eigenlijk leeft in de verkeerde tijd fascineert me. Waar is hij zo bang voor; wat weet hij?

'Wanneer er een ding hetzelfde blijft, is het wel dat mensen en modes telkens veranderen,' zeg ik. Mijn overbuurman is gevoelig voor doodoeners.

'Ik geloof dat jij en ik elkaar best begrijpen. Alleen wat je net zei over technologie, daar blijf ik conservatief in... Het had naar mijn idee nooit zo ver moeten komen met die ellendige robots. Ze zijn ons volledig boven het hoofd gegroeid. Dadelijk besluiten ze dat mensen er maar beter niet meer kunnen zijn en wie wordt hen dan nog de baas?

De hyperloop nadert station Riverdam en ik neem afscheid van die man in zijn regenjack. De gele driehoek wordt weer zichtbaar. Het is goed dat er vandaag zoveel zon doorgelaten wordt; zo kan ik op pad zonder voorbereidingen te treffen aangaande mijn fysiek. Ik zie uit naar de conferentie van vanochtend, waarin het zal gaan over hoe de oude politiek moet plaatsmaken voor de nieuwe – die van kunstmatige intelligentie.

'Goed onthouden hè, robots zijn onze vijanden!' Roept de man me nog na, die oude idioot. Ik switch de chip voor Nederlandse taal uit en knik nog eenmaal naar hem. Even overweeg ik om zijn pacemaker, die ik meteen bij binnenkomst al screende, te ontzetten met een eenvoudig virus. Ik houd me echter in; zo ben ik niet geprogrammeerd. Bovendien zal hij snel genoeg merken dat nu juist dát deel van zijn angst volledig gegrond is.